

Latvijas Nacionālais
arhīvs

VĒSTURES UN
SOCIĀLO ZINĪBU
SKOLOTĀJU
BIEDRĪBA

LATVIJAS
SKOLAS **SOMĀ** | Latvija
100

**Dzimtas un valsts vēstures
pētīšana dokumentos
7. – 9. klasēm**

Mag. phil. **Evi Daga – Krūmiņa**
Mag. hist., Mag. paed. **Liene Ozoliņa**

Latvijas Nacionālais
arhīvs

Saistība ar pamatizglītības standartu

Sociālā un pilsoniskā mācību joma, 9. klasi beidzot:

S. 1.6. Salīdzina vēsturiski nozīmīgas Latvijas un pasaules personības dažādos laikos, lai izdarītu secinājumus par šo personu paveikto un īpašībām, kas nodrošinājušas panākumus. Spriež, ka jebkuram indivīdam ar savu darbību ir un būs iespēja ietekmēt vēstures notikumus

S. 3.1. Pauž viedokli, kāpēc mūsdienu sabiedrībā nepieciešama demokrātiska valsts. Analizē valsts pamatlikumu (Satversmi) un skaidro likumdošanas varas, izpildvaras, tiesu varas un plašsaziņas līdzekļu ("ceturtās varas") lomu un funkcijas mūsdienu demokrātiskā sabiedrībā. Izsaka savas domas par pilsonisko un nevalstisko iniciatīvu leģitīmajām iespējām un to lomu demokrātiskā sabiedrībā.

S. 8.3. Izvērtē, kādu informāciju (ticamu, apšaubāmu) iespējams iegūt no dažādiem vēstures avotiem, lai to izmantotu argumentācijā. Skaidro, kādi faktori ietekmē vēstures avotu ticamību. Nosaka avotu ticamību, izmantojot piedāvātos kritērijus.

Ministru kabineta noteikumi. Ministru kabineta noteikumi Nr. 747. Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem. 3. pielikums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/303768-noteikumi-par-valsts-pamatizglitibas-standartu-un-pamatizglitibas-programmu-paraugiem>

Latvijas Nacionālais
arhīvs

Vēsturiskais
konteksts

Latvijas Nacionālais
arhīvs

Parlamentārās demokrātijas posms Latvijas pirmajā neatkarības periodā

Satversmes sapulces pirmā sēde 1920.
gada 1. maijā

K. Ulmaņa autoritārajam apvērsumam
1934. gada 15. maijā

Satversmes sapulces
vēlēšanas
1920. gada 17.–18. aprīlī

Satversmes pieņemšana
1922. gada 15. februārī

Saeimas pirmā
sēde 1922. gada
7. novembrī

Latvijas starptautiskā
atzīšana *de iure*
1921. gada
26. janvārī

Satversmes sapulce
pieņēma “Likumu
par Saeimas
vēlēšanām”
1922. gada
9. jūnijā

Valsts varas konstitucionālās institūcijas

Latvijas
pilsoņu
kopums

Saeima

Valsts
prezidents

Ministru
Kabinets

Valsts
kontrolē

Tiesa

Satversme

(pamatlikums, konstitūcija)

Izmanto
vēstures
avotu, lai
meklētu
informāciju!

Latvijas Nacionālais
arhīvs

1. Izmanto informāciju, kas sniegta šajā dokumentā un Latvijas Nacionālās enciklopēdijas šķirklī. Šķirklis atrodas te: Cimdiņa, A. Aspazija. Latvijas Nacionālā enciklopēdija. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/31832-Aspazija> (skatīts 10.12.2021).

2. Atrodi informāciju par Aspaziju datubāzē «Raduraksti»*.

Datubāzi atradīsi šeit: <https://raduraksti.arhivi.lv/>

Uzmanību! Datubāzē ir jāreģistrējas!

Aspazijai (Elzai Pliēksānei, dzim. Rozenberga) emigrācijā izsniegtās pases kartiņa. Šveice, 1919. gada 19. jūlijs
LNA LVVA, 2570. f., 10. apr., 96. l., 50. lp.

Latvijas Nacionālais
arhīvs

*Pirms meklē informāciju datubāzē, noskaties pievienoto video, kurā pastāstīts, kā datubāzē meklēt informāciju!

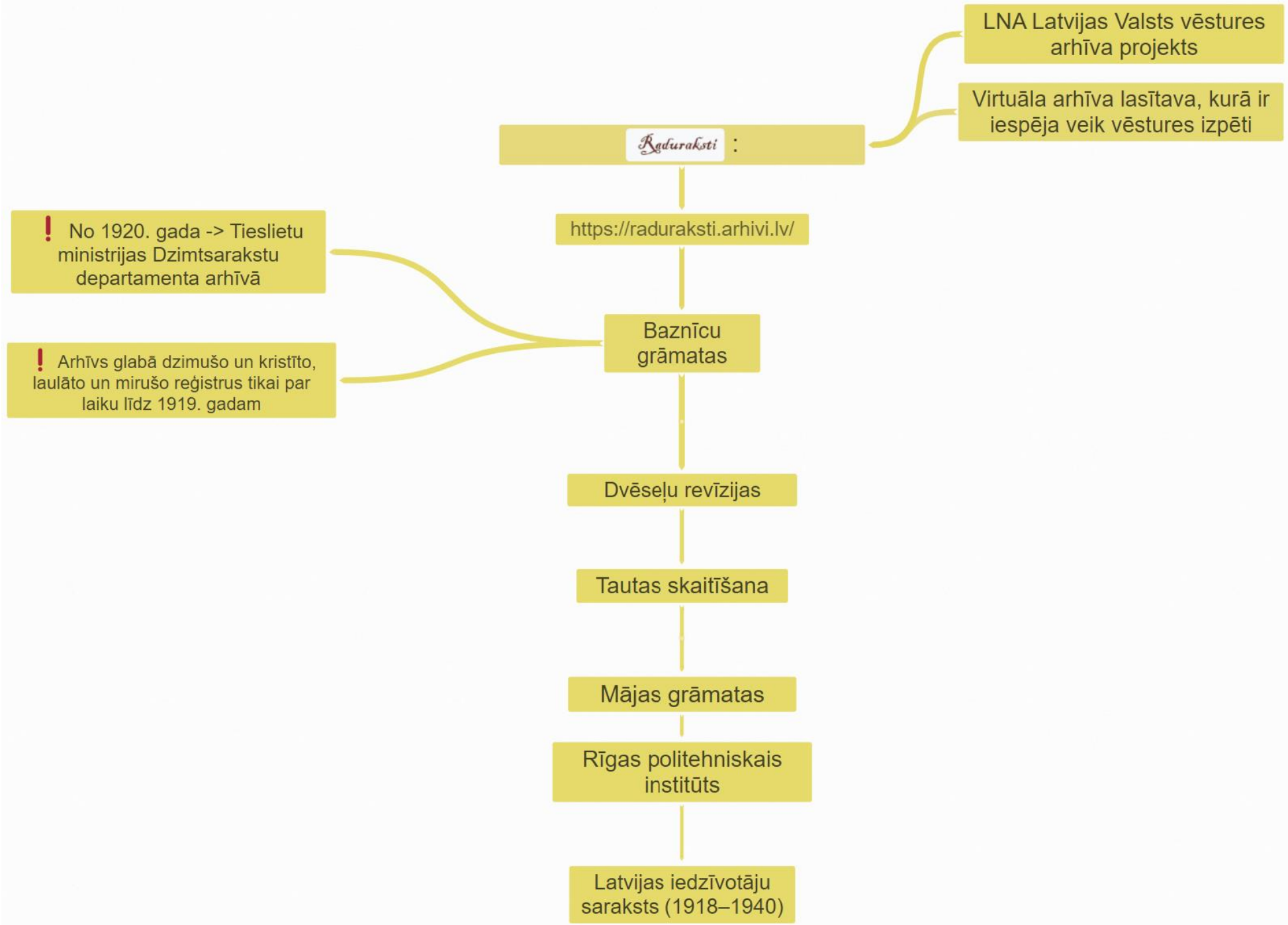
Latvijas Nacionālais
arhīvs

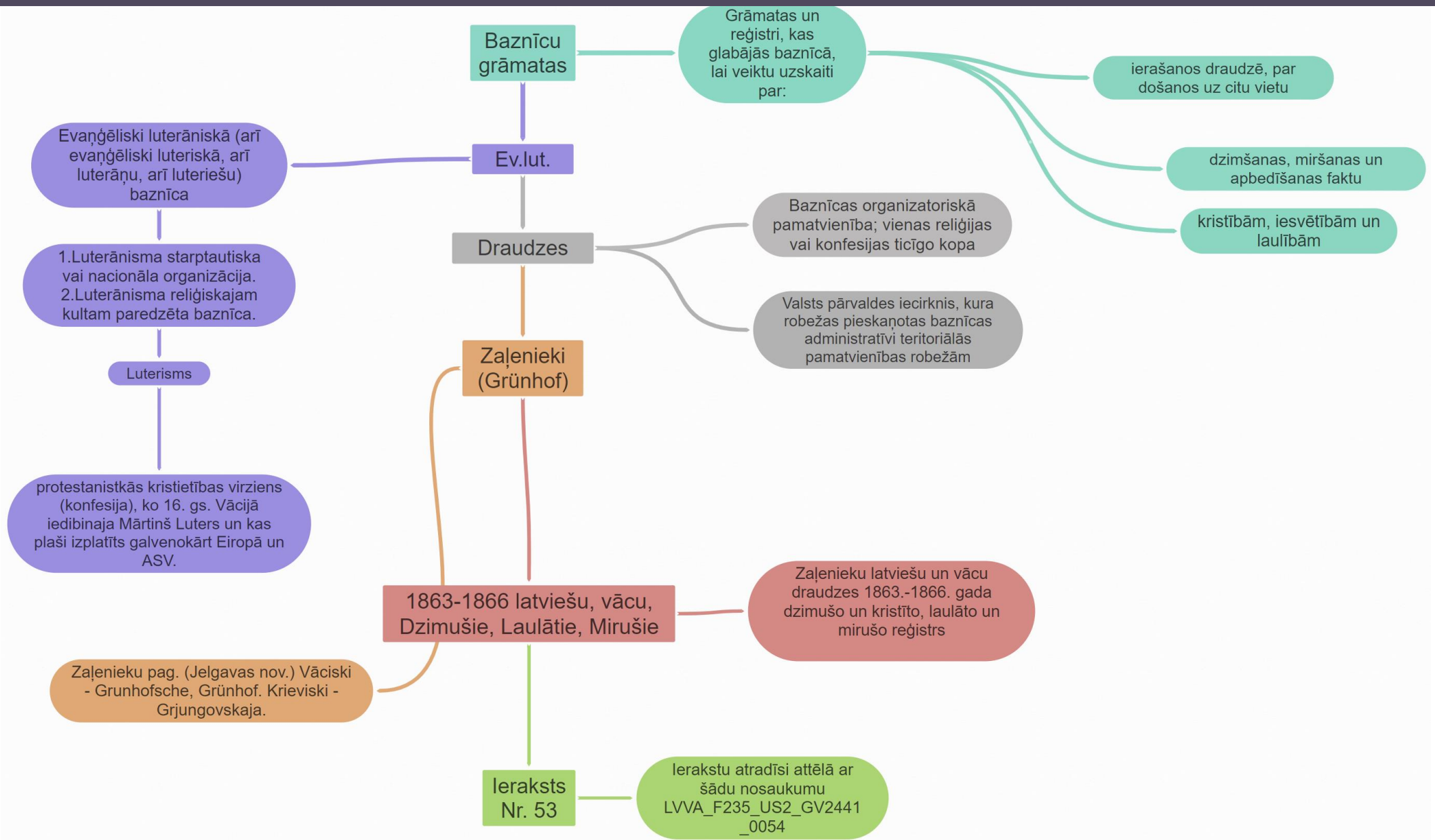
Raduraksti

Kā atrast vajadzīgo ierakstu datubāzē? Aspazijas piemērs

Lai lietotu datubāzi, ir jāreģistrējas!

Verzeichniss der Geborenen und Getauften 1865.						
Jahr und Monat	Nummer	Taufname des Kindes Tauf und Familienname und Geschlecht des Eltern Stand, Rang oder Gewerbe des Vaters oder der Mutter oder dazwischen dazwischen	Tag und Monat der Geburt	Alter	Wie abgetauft	Taufort
Jahr und Monat der Geburt	Tag	Nummer	Taufname des Kindes Tauf und Familienname und Geschlecht des Eltern Stand, Rang oder Gewerbe des Vaters	Tag	Wie abgetauft	Taufort
1865	1. Mai	N. 50. Jakob Lorenz	geb. 21. April 1865	21		
1865	1. Mai	N. 51. Leonie Frieda	geb. 21. April 1865	21		
1865	1. Mai	N. 52. Emilie Louise	geb. 21. April 1865	22		
1865	1. Mai	N. 53. Johanna Maria	geb. 21. April 1865	23		
1865	1. Mai	N. 54. Liebigette	geb. 21. April 1865	24		
1865	1. Mai	N. 55. Gottlieb	geb. 21. April 1865	25		

Definējiet, kāda pretruna ir starp šo ierakstu un Aspazijas ārzemju pases kartiņu, Nacionālās enciklopēdijas šķirkli.

Cik ilgi pēc tur aprakstītajiem notikumiem šis ieraksts izveidots?

Vai dokumenta radītājs, veicot nepatiesu ierakstu, gūtu kādu labumu?

Izpēti ieraksta attēlu! Pēc kādām pazīmēm var secināt vai šis dokuments ir mainīts pēc tam, kad tika izveidots?

Raksturo
vēstures avotu,
izmantojot
dotos
jautājumus!

Latvijas Nacionālais
arhīvs

Aspazijas ārzemju pases kartiņa

Latvijas Nacionālais
arhīvs

Aspazijai (Elzai Pliekšānei, dzim. Rozenberga) emigrācijā izsniegtās pases kartiņa. Šveice, 1919. gada 19. jūlijs
LNA LVVA, 2570. f., 10. apr., 96. l., 50. lp.

Dokumenta veids (izvēlies vienu):

- Laikraksts
- Vēstule
- Patents
- Memorands
- Karte
- Telegramma
- Paziņojums preseī
- Ziņojums
- Reklāma
- Tautas skaitīšanas pārskats/ataskaite
- Uzsaukums
- Personas identifikācijas dokuments (pase, ID karte...)
- E - pasts
- Cits

Kā rakstīšanas (dokumenta) veids varētu ietekmēt dokumenta saturu un ticamību?

Aspazijai (Elzai Pliexšānei, dzim. Rozenberga) emigrācijā izsniegtās pases kartiņa. Šveice, 1919. gada 19. jūlijs
LNA LVVA, 2570. f., 10. apr., 96. l., 50. lp.

Unikālas dokumenta vizuālās pazīmes (izvēlies visas atbilstošās):

- Interesanta veidlapa
- Rokrakstā
- Mašīnrakstā
- Zīmogi
- Piezīmes
- Saņemšanas zīmogs
- Pastmarka
- Cits

Aprakstiet dokumenta vizuālās iezīmes, ko no tām varam secināt?

Dokumenta datējums:

Kad šis dokuments tika izveidots?

Kādā kontekstā (vēsturiskā situācija, notikumu kontekstā) tas tika izveidots?

Aspazijai (Elzai Pliekšānei, dzim. Rozenberga) emigrācijā izsniegtās pases kartiņa. Šveice, 1919. gada 19. jūlijs
LNA LVVA, 2570. f., 10. apr., 96. l., 50. lp.

Aspazijai (Elzai Pliekšānei, dzim. Rozenberga) emigrācijā izsniegtās pases kartiņa. Šveice, 1919. gada 19. jūlijs
LNA LVVA, 2570. f., 10. apr., 96. l., 50. lp.

Kas varētu būt mērķauditorijai kam tika radīts (sastādīts) šis dokuments?

Vai dokuments adresēts konkrētai grupai (vai uzrunā konkrētu grupu)?

Kam šis dokuments ir adresēts, kas ir tā saņēmējs?

Aspazijai (Elzai Pliekšānei, dzim. Rozenberga) emigrācijā izsniegtās pases kartiņa. Šveice, 1919. gada 19. jūlijs
LNA LVVA, 2570. f., 10. apr., 96. l., 50. lp.

Informācija par dokumentu (Dokumenta saturs).

Kāpēc šis dokuments tika uzrakstīts?

Nosauciet divas lietas, kuras šis dokuments ļauj Jums uzzināt par laiku, kad tas tika sarakstīts un tajā minēto personu:

- 1.
- 2.

Ko jūs varat uzzināt no dokumentu tādu,
ko nevarētu uzzināt no citurienes?

Kādus citus dokumentu vai vēstures
liecības (avotus) / informācijas avotus jūs
varat lietot, lai veidotu izpratni par šo
notikumu vai tematu?

Aspazijai (Elzai Pliexšānei, dzim. Rozenberga) emigrācijā
izsniegtās pases kartiņa. Šveice, 1919. gada 19. jūlijs
LNA LVVA, 2570. f., 10. apr., 96. l., 50. lp.

Latvijas iekšzemes pases atvērums

Latvijas Nacionālais
arhīvs

Aspazijas (Elzas Pliekšānes, dzim. Rozenberga)
Latvijas iekšzemes pases atvērums. Rīga, 1928. gada 1.
februāris
LNA LVVA, 2996. f., 1. apr., 17781. l., 5. lp.

Dokumenta veids (izvēlies vienu):

- Laikraksts
- Vēstule
- Patents
- Memorands
- Karte
- Telegramma
- Paziņojums presei
- Ziņojums
- Reklāma
- Tautas skaitīšanas pārskats/atkaite
- Uzsaukums
- Personas identifikācijas dokuments (pase, ID karte...)
- E - pasts
- Cits

Aspazijas (Elzas Pliekšānes, dzim. Rozenberga)
Latvijas iekšzemes pases atvērums. Rīga, 1928. gada 1.
februāris
LNA LVVA, 2996. f., 1. apr., 17781. l., 5. lp.

Unikālas dokumenta vizuālās pazīmes (izvēlies visas atbilstošās):

- Interesanta veidlapa
- Rokrakstā
- Mašīnrakstā
- Zīmogi
- Piezīmes
- Saņemšanas zīmogs
- Pastmarka
- Cits

Aprakstiet dokumenta vizuālās iezīmes, ko no tām varam secināt?

Dokumenta datējums:

Kad šis dokuments tika izveidots?

Kādā kontekstā (vēsturiskā situācija, notikumu kontekstā) tas tika izveidots?

Aspazijas (Elzas Pliekšānes, dzim. Rozenberga)
Latvijas iekšzemes pases atvērums. Rīga, 1928. gada 1.
februāris
LNA LVVA, 2996. f., 1. apr., 17781. l., 5. lp.

Aspazijas (Elzas Pliekšānes, dzim. Rozenberga)
Latvijas iekšzemes pase atvērums. Rīga, 1928. gada 1.
februāris
LNA LVVA, 2996. f., 1. apr., 17781. l., 5. lp.

Informācija par dokumentu (Dokumenta saturs).

Kāpēc šis dokuments tika uzrakstīts?

Nosauciet divas lietas, kuras šis dokuments ļauj
Jums uzzināt par laiku, kad tas tika sarakstīts un
tajā minēto personu:

- 1.
- 2.

Ko jūs varat uzzināt no dokumentu tādu,
ko nevarētu uzzināt no citurienes?

Kādus citus dokumentu vai vēstures
liecības (avotus) / informācijas avotus jūs
varat lietot, lai veidotu izpratni par šo
notikumu vai tematu?

Aspazijas (Elzas Pliekšānes, dzim. Rozenberga)
Latvijas iekšzemes pases atvērums. Rīga, 1928. gada 1.
februāris
LNA LVVA, 2996. f., 1. apr., 17781. l., 5. lp.

Analizē
vēstures avotu,
izmantojot
dotos
jautājumus!

Latvijas Nacionālais
arhīvs

Noskaties video!

Jāņa Raiņa atgriešanās Rīgā ☆

Dokumentālā filma, 1920
Ilgums 00:04:04

Video kopēšana, pārpublicēšana un demonstrēšana publiskos pasākumos ir aizliegta!

Anotācija
Raiņa un Aspazijas atgriešanās Rīgā pēc Šveices trimdas 1920. gada 10. aprīlī. Sagaidīšana Rīgas dzelzceļa stacijas laukumā. Dzejnieki pie mājas (iespējams, Baložu ielā). Latvijas Universitātes Padomes 100. sēde (1927. gads). Tās dalībnieku vidū Rainis.

Uzņemšanas gads	1920
Studija	Ziemeļu filmu savienība
Autori	Operators Lapiņš Mārtiņš
Citi autori	Jānis Sīlis
Personas	Rainis (1865-1929) Aspazija
Valsts	Latvija
Krāsa	melnbalts
Skaņa	nav
Formāts	35 mm
Montāžas lapas	ir
Fonda Nr.	194
Fonds	Kinohroniku un dokumentālo filmējumu kolekcija
Dokumenta Nr.	595
Identifikators	LNA_KFFDA_F194_1_595
Videokopijas avots	ERAF1

[Pasūtīt kopiju](#) [Jautā arhivam](#) [Komentāri \(0\)](#)

Video pieejams šeit: Mārtiņš Lapiņš. Jāņa Raiņa atgriešanās Rīgā. Dokumenta Nr.: 595. Pieejams:

<http://www.redzidzirdilatviju.lv/lv/search/160991?q=J%C4%81%C5%86a%20Rai%C5%86a%20atgrie%C5%A1an%C4%81s%20R%C4%ABg%C4%81>

Video pieejams šeit: Mārtiņš Lapiņš. Jāņa Raiņa atgriešanās Rīgā. Dokumenta Nr.: 595. Pieejams: <http://www.redzidzirdilatviju.lv/lv/search/160991?q=J%C4%81%C5%86a%20Rai%C5%86a%20atgrie%C5%A1an%C4%81s%20R%C4%ABg%C4%81>

Kāds ir filmas nosaukums?

Kinofilmas veids (izvēlieties atbilstošos):

- Dokumentālā filma
- Kinohronika
- Propagandas filma
- Īsfilma
- Mācību filma
- Kara filma
- Cits

Kinofilmas audiovizuālās īpašības (izvēlieties un raksturojiet atbilstošos):

- Mūzika
- Skaņa
- Stāstījums
- Specefekti
- Krāsa
- Spēlfilma
- Animācijas filma

Video pieejams šeit: Mārtiņš Lapiņš. Jāņa Raiņa atgriešanās Rīgā. Dokumenta Nr.: 595. Pieejams: <http://www.redzidzirdilatviju.lv/lv/search/160991?q=J%C4%81%C5%86a%20Rai%C5%86a%20atgrie%C5%A1an%C4%81s%20R%C4%ABg%C4%81>

Fona skaņas, animācija, dramatisācija, ievērojiet kā kameras leņķi, gaismojums, mūzika, stāstījums un / vai montēšana palīdz filmai piešķirt noteiktu atmosfēru.

Kāda ir filmas noskaņa vai gaisotne?

Kāds ir šīs kinofilmas galvenais vēstījums?

Apsveriet, cik efektīvi filmai ir izdevies pasniegt šo vēstījumu.

Kādas ir šīs filmas stiprās un vājās puses kā komunikācijas līdzeklim?

Kādas divas lietas no šīs filmas uzzinājāt par laiku, kad šī filma tika veidota?

Kādu informāciju varat iegūt par šo notikumu, kuru nevarētu nodot rakstisks avots?

Izlasi Latvijas Nacionālās enciklopēdijas šķirkli un Satversmes tekstu un aizpildi tabulu!

Šķirklis pieejams šeit: Pleps J., Plepa D. "Latvijas Republikas Satversme". Nacionālā enciklopēdija. <https://enciklopedija.lv/skirklis/100866-Latvijas-Republikas-Satversme> (skatīts 10.12.2021).

Satversmes teksts pieejams šeit: Latvijas Satversmes Sapulce. Latvijas Republikas Satversme. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/57980-latvijas-republikas-satversme> (skatīts 10.12.2021).

Jautājums	Atbilde
Kāds ir Satversmes mērķis un funkcijas?	
Kāpēc Latvijā konstitūcijas jeb pamatlikuma apzīmēšanai lieto vārdu «satversme»?	
Kādi ir Satversmes pamatprincipi?	
Kādu piemēru katram pamatprincipam vari atrast Satversmes tekstā?	

Izmantotie vēstures un informācijas avoti

1. Aspazijai (Elzai Pliekšānei, dzim. Rozenberga) emigrācijā izsniegtās pases kartiņa. Šveice, 1919. gada 19. jūlijs LNA LVVA, 2570. f., 10. apr., 96. l., 50. lp.
2. Aspazijas (Elzas Pliekšānes, dzim. Rozenberga) Latvijas iekšzemes pases atvērums. Rīga, 1928. gada 1. februāris LNA LVVA, 2996. f., 1. apr., 17781. l., 5. lp.
3. Baznīcas grāmatas. Pieejams: <https://tezaurs.lv/mwe:36849> (skatīts 12.12.2021.)
4. Draudze. Pieejams: <https://tezaurs.lv/draudze> (skatīts 12.12.2021.)
5. Evaņģēliski luterāniskā (arī evaņģēliski luteriskā, arī luterāņu, arī luteriešu) baznīca. Pieejams: <https://tezaurs.lv/mwe:180580> (skatīts 12.12.2021.)
6. Goldmanis, J. Luterisms. // Latvijas un pasaules vēsture: notikumi, jēdzieni, personības. Rīga: Zvaigzne ABC, 2007, 105.lpp.
7. LNA Datubāze Raduraksti. [Pieejams: https://raduraksti.arhivi.lv/](https://raduraksti.arhivi.lv/) (skatīts 12.12.2021.)
8. LNA LVVA 235. fonds Latvijas evaņģēliski luterisko draudžu baznīcu grāmatas. 2. uzskaites saraksta 2441. lieta. Zaļenieku latviešu un vācu draudzes 1863.-1866. gada dzimušo un kristīto, laulāto un mirušo reģistrs, 53. ieraksts. Pieejams: <https://raduraksti.arhivi.lv/objects/1:4:11:2055:2541:27282> (skatīts 12.12.2021.)
9. Mārtiņš Lapiņš. Jāņa Raiņa atgriešanās Rīgā. Dokumenta Nr.: 595. Pieejams: <http://www.redzidzirdilatviju.lv/lv/search/160991?q=J%C4%81%C5%86a%20Rai%C5%86a%20atgrie%C5%A1an%C4%81s%20R%C4%ABg%C4%81>
10. Pleps J., Plepa D. "Latvijas Republikas Satversme". Nacionālā enciklopēdija. <https://enciklopedija.lv/skirklis/100866-Latvijas-Republikas-Satversme> (skatīts 10.12.2021).
11. Satversmes teksts pieejams šeit: Latvijas Satversmes Sapulce. Latvijas Republikas Satversme. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/57980-latvijas-republikas-satversme> (skatīts 10.12.2021).